

כלל קלח רין ימי הסליחות וערב ראש השנה
באהבת הקביה את עמו ישראל, הרבה להיטיב אותנו וצונו לשוב לבבל עת
שנחמא. ואף שהתשובה מוכה בכל עת, מיט חודש אלול הוא מוכתר ומוכן יותר
שמקובל תשובתו משאר ימות השנה, לפי שימים אלו הם ימי רצון מפת נכחורנו לעם,
שכשהמאור ישראל בעל נשחברו והזכות בינו כהמו ונהיו עלת משה בהר וההפלת
ואמר לו הקביה ספר לך ונרצעה ליתן לו לוחות שניות, ואז עלה בריח אלול ונשחחה
ויש ער ויב שהיה צמר כפרה, ואיתא בחגא דבי אליהו, ישראל היו נהנים כל אותם
הימים צום ותענית ויום אחרון שבסולם דהיינו בעשרה בתשרי נזרין תענית ולבו בתענית,
ולפיכך נקבע אורחיו יום דהיינו יום הכפורים לכפרה לעולם, ולפי שהיו ימים אלו ימי
רצון מאו, לכן בכל שנה ושנה סמלורר עור הרהמים למעלה והם ימי רצון, ולפי שכשעלה
משה תקעו בשופר במחנה להודיע לישראל שלא יטעו עוד, לכן גם אנהנו נוהגים לתקוע
בשופר בכל יום מריח אלו. והוקיעו בכל החודש חוץ עריה, כדי להפסיק בין תקיעת
רשות לחובה, ויש מקומות שתוקעין גם כמנחה, ויש מתחילין מיום א' דריח, ויש מיום
ב', ועיקר התקיעות הוא לעורר לב העם ולהחריד לכוהם שיעוררו לכוהם לחשובה,
כי כן טבע קול השופר להחריד, כמשיב אם יהקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, וחייב
כל אדם עבים להכין את עצמו ליום שיכנס למשפט לפני ה' בריח ל' יום קודם בתשובה
וחסלה, ויתן כל לבו רק בעבודת ה'. ונחנו רמז לזה, אני לדודי ודודי לי ריח אלול,
ולכן ירכה בכל החודש בחשובה וחפלה וצדקה

ושלש פלם הוא סדר שסדרה
התקמה העליונה, שלל תקן שנתקן נאור גדול שהאיר בזמן
מהנמים, כשבו תקופת הזמן ההוא, איר צליו אור מעין
האור הראשון, והחדש חולדת התקן ההוא פמי שקבלו.
והנה על פי זה נצטרנו כנה הפסח, בכל הענינים
שנצטרנו, לזכר יציאת מצרים; כי בהיות התקן ההוא תקן
גדול מאד שנתקנה בו, וכמו שנקרנו למעלה, הקבע שגשבו
תקופת הזמן ההוא איר צליו אור מעין האור שהאיר אז,
והחדש גם חולדת אותו התקן, ועל כן נתחבט כאותם
הענינים פלם.

סדר ה-א-א

סדר ה-א-א - סיון ה'א

ותקצינו זכרונם זקני...
אמרו (כבא-כחיא פח): "על-כן יאמרו המושלים באו חשבון"
(כמדר כא, כו), "המושלים" - אלו המושלים ביצרים, "באו
חשבון" - בואו ונחשב חשבוננו של עולם! כי מי שאינו
מושל ביצרו, לא ישים עצמו לזה לעולם, אף המושלים
ביצרים הם יעשו את הדבר הזה וילמדוהו לאחרים לעשות
אותו. הלא האדם, רב שנות ימיו עומד לחשב חשבונות
עסקיו, עסקי בני שעה, ולמה לא ישים אל לבו אפילו שעה
אחת גם לזאת לחשב מחשבת מופת: מה הוא? ולמה בא
לעולם? או מה מבקש מפניו מלך הפלכים הקדוש?
ברוך-הוא? ומה יהיה סוף כל עמלנו? זאת היא התרופה
היותר גדולה ונזקה שתוכל להמציא נגד היצר, והיא קלה,
ופעלתה גדולה, ופריה רב - שיעמד האדם בכל יום
לפחות שעה אחת בפני משאור כל המחשבות, לחשב רק על
הענין הזה שאמרתי, ויבקש בכלבו: מה עשו הראשונים
אבות העולם שפך חשק ה' בהם? מה עשה משה רבנו,
עליו השלום? מה עשה דוד משיחיה וכל הגדולים אשר
היו לפנינו? ויעלה בשכלו, מה טוב לאדם כל ימי חייו
לעשות כן גם הוא וטוב לו!

סדר ה-א-א - סיון ה'א

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון וגו', ופי'
חז"ל (ב"כ פח): "ע"כ יאמרו המושלים אלו המושלים
ביצרים, בואו חשבון, בואו ונחשב חשבוננו של עולם
וכו'. הביאור כזה שיש חשבון פרטי מכל מיני פרטים
שיצה"ר מפתה בהם את האדם, אם במדות, אם
בתאוות רעות ואם בסתם יצרים אפלים, ויש חשבוננו
של עולם, חשבון שמקיף את כל מהות עולמו, שהרי
כל אדם בפני עצמו הוא עולם קטן, ויש להתבונן
האם ממלא הוא את יעודו ותפקידו בעולמו. והחשבון
הזה יכולים לעשותו רק אלו המושלים ביצרים, כי
אלה שאינם מושלים ביצרים, א"כ משוחדים הם
מהיצרים והתאוות עד שאינם מסוגלים למצות עומק
החשבון לאמיתו, ורק אלו שמושלים ביצרים רואים
את הדברים לאמיתם.

וע"ד דאיתא בתולדות
יעקב יוסף (פר' תצא) בפי' מאחז"ל ג' ספרים נפתחים
בר"ה, צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר
לחיים טובים, רשעים גמורים וכו', דהיינו שנפתחין
הספרים לפני כל אדם שיכתוב עצמו בעתידו, שאם
מקבל עליו מעתה להיות צדיק נכתב בנוגע לעתיד
בין צדיקים גמורים, ואם ח"ו להיפך שחושב להיות
כרשעים גמורים שרוצה למלא תאוותיו וכו' הריהו
נכתב בספרן של רשעים רח"ל. וע"ז נאמר שופטים
ושוטרים תתן לך בכל שעריך, להעמיד את האדם
על יעודו ותפקידו.

ה'סוד ה'תמידות' ושלש ה'עבודות' ה'תמידה' היא ש'יתקבר'
ו'תחמט' אצל ה'אדם' מה חובתו 'ועוקמו' ה'קמה' צריך 'שישים'
מ'טו' ו'מגמתו' בכל 'אשר' הוא 'עמל' כל ימי 'חיה' ו'הנה' מה
ש'הורנו' ו'תמינו' ו'ז' הוא, ש'האדם' לא נ'בא' א'לא לה'עצב'
על ה' ו'ל'הנח' מ'יו' ש'כ'ינתו ש'נה' ת'פ'צנו ה'תמי' ו'ה'צ'ו
ה'גדול' מ'קל' ה'ע'ו'י'ם ש'י'כ'ו'ל'ים ה'ת'מ'א. ו'מ'ק'ו'ם ה'ע'ד'ו'ן ה'זה'
ב'א'מ'ת הוא ה'ע'ו'ק'ם ה'פ'א, כי הוא ה'נ'ב'א' ה'ת'כ'נה' ה'מ'צ'ר'ק'ת
ל'ד'ר' ה'ה'ה. א'ך ה'נ'ב'ד' ק'ני ה'מ'י'ע א'ל מ'ח'ו' ה'ת'פ'צ'נו ו'ה' הוא
ז'ה ה'ע'ו'ל'ם. ו'הוא' מ'ה ש'א'מ'רו ו'ק'ר'ו'ם ל'כ'ר'כ'ה ו'י'ס'ח' ה'ז' ה'ע'ו'ק'ם
ה'זה' ד'מ'ה ל'פ'ר'ו'ד'ו'ר ב'פ'ני ה'ע'ו'ל'ם ה'פ'א. ו'ה'ת'מ'צ'י'ם ה'פ'נ'י'ע'י'ם
ז'ה ה'א'י'ם ל'מ'ל'י'ח' ה'זה, ה'ם ה'מ'צ'ו'ת א'ש'ר צ'נ'נו ע'ל'יה'ן ה'א'ז'
י'ח'פ'ד' ש'מו. ו'מ'ק'ו'ם ע'ש'ית ה'מ'צ'ו'ת ה'ז'ו' ר'ק ה'ע'ו'ל'ם ה'זה. ע'ל
כ'ן ה'ו'ש'ם ה'א'דם ה'זה ה'ע'ו'ל'ם ה'ת'ח'נ'ה' פ'ד'י ש'ע'ל י'ד' ה'ת'מ'צ'י'ם
ה'א'לה ה'ת'ו'מ'נ'ים ה'ז' כ'א'ן י'כ'ל ל'ה'ג'י'ע א'ל ה'מ'ק'ו'ם א'ש'ר ה'ז'כ'ן
ז'ו, ה'הוא' ה'ע'ו'ל'ם ה'פ'א, ל'ר'ו'ח ש'ם ב'ט'ו'כ' א'ש'ר ק'נה ה'ז' ע'ל
י'ד' ה'ת'מ'צ'י'ם א'לה.

ה'תקומה' א'ת'ר' י'ל'ו'י'ם

תקיעת השופר קודם לנתינת הלוחות השניות ליסוד אותנו שאין לנו גם
ארבעים ימים קודם מות התורה, אלא צריך לבחוק ולהשיג על המעשים,
ולחיות ראויים למות התורה, וכך נכל אלול, בשעת תקיעת השופר, את צדיקים
לחזרתו ולבכות את עצמנו. בשעת תקיעת השופר צריך להתחשב אצלנו
ובדון חרות הדין שהיה בזמן נתינת הלוחות השניות. יש צורך בחרות הדין,
מפני שהתורה היא חלק מקבלת התורה בטהרה.

סדר ה-א-א - סיון ה'א

הזמן גרמא, הימים הנוראים, לחשב חשבוננו
של עולם בכל היקפו. כי כל שנה בפני עצמה היא
יחידה נפרדת בתוך הבריאה הכללית, וכמו דאיתא
ביסוה"ע (ח"ד פ"א או"ד) וביותר הרחיב הדיבור
מוה בכתביו, שאם אמנם כל יום מששת ימי בראשית
עד עתה הוא התחדשות ויש בו תיקונים מיוחדים,
הרי במיוחד בכל שנה יש התחדשות רוחנית חדשה,
בהתחדשות מדה חדשה שנאצלת ומתפשטת בבי"ע,
והכל ע"י האדם שהוא כנתי' סולם מוצב ארצה
וראשו מגיע השמימה. והנה בתורת אבות (פר' ויצא)
מקשה, דהא אנן קיי"ל בר"ה גידון העולם, ולמה
אנו מתפללין אקצירי ומריעי בכל יום, כמאן דאמר
אדם גידון בכל יום, עיי"ש מה שתי' בנועם אמריו.
וע"פ האמור יתכן לפרש, כי מה שנוגע לכל נפש
בחשבון הפרט ההתחדשות היא בכל יום, וכאומרם
אדם גידון בכל יום, אבל ההתחדשות הנוגעת
לכללות העולם היא בכל שנה, כלשון חז"ל בר"ה
העולם גידון, והוא הן במה שנוגע לכללות העולם,
והן לכללות חשבוננו של העולם קטן האדם. והעולה
מכל זה שבכל שנה יש התחדשות יחידה ומיוחדת

ל'ת'מ'צ'י'ם א'ת'ר' י'ל'ו'י'ם
סדר ה-א-א - סיון ה'א

כתיב (שהיה ה. א) אני לדודי ודודי לי. ופעם אחרת כתיב (שם ב. טו) דודי לי ואני לו. והכל ענין אחד. להראות כי בני ישראל הם הדבקים בה. וכשמכניס לבם להתדבק למעלה נעשה עת רצון למעלה. וכמו כן כשיש עת רצון למעלה מרגישין נפשות בני ישראל למטה. ובוודאי זה מתקיים תמיד בכלל בני ישראל. ועתה בחודש אלול על ידי תשובת בני ישראל נעשה למעלה ימי רצון. כמו שכתוב² מה הראשונים ברצון כך האחרונים. ומ' ימים הראשונים היה רצונו יתברך מעורר רצון בנפשות בני ישראל. והוא דודי לי ואני לו. ובמ' ימים האחרונים בכח תשובת בני ישראל מאהבה נעשה למעלה ימי רצון.

למה אמר אלול

ובמיוחד הדברים אמורים כלפי ארבעים הימים המיוחדים לתשובה, שהיעוד של תשובה הוא שיהודי ישנה את כל מציאותו, ויעמיד את כל המהות והמציאות שלו בדרגה יותר גבוהה. יש תשובה על חטאים, אבל יש תשובה על כל מהלך חייו של אדם, שהוא חי באופן ירוד ועליו לבנות כל מהותו מחדש, ואז נעמדים כנגדו כל כוחות הסט"א, והיצה"ר מעמיד למולו סוס ורכב עם רב ממך כדי לעצור אותו ולקצץ את כנפי רוחו שלא יוכל להתרומם וקצת משפלותו. והיראה הזאת היא יראה פסולה, שאינה נובעת מיראת ה' שהיא יראת ה' שהורה עומדת לעד. וע"י היראה הפסולה מונע אותו היצה"ר בדרכו מלהגיע אל התכלית.

ועיקר פירוש אני לדודי (שהיה ה. א) להיות איש ישראל יודע שנברא רק לשמש את קונו ואין לו מציאות וצורך אחר כלל בעולם. והגם כי כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו. אבל הוא להיות לצורך בני ישראל כמו שכתוב² ולא נבראו כולם [אלא] להיות צוות לזה וכן איתא⁸ הם נבראו לשמשינו¹ ואני נבראתי לשמש את קוני. וזה שכתוב (תהלים ק. א) ולא אנחנו בא' שאיננו שלנו כלל. רק לו אנחנו. וזה שכתוב (שם) וצאן מרעיתו.

למה אמר אלול

הימים הללו מ' יום האחרונים שהיו ברצון הם עצמם מסייעין לבנות בני ישראל לתשובה. כאשר דור המדבר היו חרדים מאד לה' בימים אלו. וכמו שהחטא נשאר לדורות כמו שכתוב² אין לך פקידה שאין בה מען העגל ממילא התשובה שעשו אז ותקנו החטא. בוודאי היה גם כן לדורות. ומשה רבינו ע"ה תיקן בשורש נשמות בני ישראל בשמים כמו שכתוב² שלא הניח זוית ברקיע שלא נתחבט עליה וזה השרשים של נשמות בני ישראל שנמשלו ככוכבים ברקיע. לכן בנקל על כל פנים לנו לחקן גופי החטאים. ועל ידי שלוחות שניות היו בדרך בעלי תשובות. נשאר ההארה שלהם גם עתה יותר מהימים של הלחות הראשונות כי בעלי תשובה אחין בחילא טגי.

למה אמר אלול

על חודש אלול רמזו הפסוק (שהיה ה. א) אני לדודי ודודי לי ראשי תיבות אלול. דהנה בר"ח אלול נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל במ' ימים האחרונים. ונתגלה הי"ג מדות. כמו שכתוב (שמות לד. י) הנה אנכי כורת ברית וזה היה על ידי התעוררות התשובה של בני ישראל וכן לעולם יש התגלות הי"ג מדות בימים האלה לבני ישראל בכח התעוררות התשובה. דהנה עיקר גילוי הי"ג מדות הם בתשרי כדאיתא בזוהר הקדוש² בשביעאה. והוא בחינת בהמצאו (שעיה נה. ה) שמצד שאז נברא העולם³ מתגלה ידו הפשוטה לקבל שבים להמציא עצמו להנבראים במדותיו הטובים. אבל באלול התגלות בכח התעוררות בני ישראל וזהו אני לדודי. ודודי לי היא בתשרי שכפי התעוררות באלול כך זוכין בתשרי. ובאמת כמו שבני ישראל קדמו לעולם. כן צריך להיות תמיד שבראש השנה נתחדש הבריאה ובני ישראל מקדימין באלול שהם קודמין להתחדשות הבריאה. וצריך איש ישראל להתחזק באלה המ' יום שקרבנו הקדוש ברוך הוא ברצון כי לחות הראשונות היו בחינת הבחירה בבני ישראל. ובאחרונות בחינת התקרבות כמו שכתוב (תהלים סה. ה) תבחר ותקרב. ומכל מקום עיקר הברית היה באחרונות כמו שכתוב (שמות לד. י) אנכי כורת ברית אנכי היא התורה ולפי שהאחרונות היו הלחות מלמטה והכתב מלמעלה הרי זה כריתות ברית והתקרבות התחתונים לעליונים וזה הברית שהגם שנתרחקנו ממדרגה הראשונה עם כל זה כרת ברית אתנו. ובאמת קודם החטא כתיב (תהלים פב. ה) בני עלין כולכם. ואחר כך היה בבחינת כריתות ברית כנ"ל:

למה אמר אלול

איתא בספרים על חודש אלול אני לדודי ודודי לי (שהיה ה. א) כו'. כי עיקר התשובה צריך להיות על זה לזכור כי נשתלחנו בעולם הזה לעשות רצונו יתברך שמו בלבד. ומה שטרודין בהבלי עולם ושוכחין העיקר. על זה צריך להיות עיקר התשובה לחזור לקבל עול העבודות להיות מוכן רק לעשות רצונו יתברך.

למה אמר אלול

ומה"ט קוראים פרשיות אלו בחודש אלול, שבהם מפורשים כל עניני כי תצא למלחמה, משום שחודש אלול הוא הזמן של כי תצא למלחמה על אויבך, שאז התפקיד הוא להתגייס לצבא ה'. וצריך לזה את ב' הענינים הנ"ל, ההתמסרות להשיג הנצחון ובהירות האמונה בנצחון. ואח"ל בוכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים, היינו שאף שהיו ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה במצרים, עדיין היתה להם האמונה בנצחון. האמונה שהם עתידים להגאל, ואם ח"ו לא היתה להם האמונה הוואת לא היו יכולים לצאת משם. וזהו כח האמונה של יהודי כי ה' אלקיך עמן המעלך מארמ"צ, שאין בכלל מצב שאי אפשר להיחלץ ממנו. וכמאמר רבנו"ק ו"ע ה' איש מלחמה, שהש"ת הוא עם איש יהודי העומד בקשרי מלחמה, הגרוע ביותר הוא כאשר רפו ידיו של יהודי ואינו עומד בקשרי מלחמה, אך כאשר איש יהודי עומד במלחמה, או ה' איש מלחמה, בכל המצבים ה' עמו.

למה אמר אלול